ובאו עדים אקמייתא והודה אבתרייתא מאי ממון המחייבתו כפל פוטרו מן החומש והא איחייב ליה עילויה כפילא או דלמא שבועה המחייבתו כפל פוטרתו מן החומש והא שבועה בתרייתא הואיל דלא קא מחייבא ליה כפילא תחייביה חומשא אמר רבא ת"ש [א]אמר לאחד מן השוק היכן שורי שנגנבת והוא אומר לא גנבתי משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל ואם הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם והא הכא עדים הוא דמחייבי ליה כפילא הודה מעצמו אין אבל הודה אחר עדים לא ואי סלקא דעתך שבועה המחייבתו כפל פוטרתו מן החומש אמאי הודה אחר עדים לא מכדי הא שבועה לא קא מיחייבא ליה כפילא תחייביה חומשא אלא לאו שמע מינה [א]ממון המחייבו כפל פוטרתו מן החומש ש"מ בעי רבינא חומש וכפילא בתרי גברי מאי היכי דמי כגון שמסר שורו לשני בני אדם וטענו בו טענת גנב חד נשבע והודה וחד נשבע ובאו עדים מאי מי אמרינן בחד גברא קפיד רחמנא דלא משלם חומשא וכפילא (א) האי נשלם כפילא והאי נשלם חומשא או דלמא עלויה חד ממונא קפיד רחמנא דלא נשלם עלה חומשא וכפילא והכא נמי חד ממונא הוא [ב]תיקו: בעי רב פפא תרי חומשי או תרי כפילי בחד גברא מאי היכי דמי (ב) שטען טענת אבד ונשבע והודה וחזר וטען טענת אבד ונשבע והודה אי נמי כגון שטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים וחזר וטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים מאי מי אמרינן [ג]תרי גווני ממונא קאמר רחמנא דלא נשתלמו עילוי חד ממונא והכא חד גוונא הוא או דלמא תרי ממונא אמר רחמנא דלא לשתלמו עילוי חד ממונא והכא נמי תרי ממונא נינהו תא שמע [ד]דאמר רבא [ה]וחמישיתו יוסף עליו התורה ריבתה חמישיות הרבה לקרן אחת [ו]שמע מינה: תבעוהו בעלים לשומר ונשבע ושילם והוכר הגנב כפל למי אביי אמר לבעל הפקדון רבא אמר [ה]למי שהפקדון אצלו אביי אמר לבעל הפקדון כיון דאטרחיה בשבועה לא מקני ליה כפילא רבא אמר למי שהפקדון אצלו כיון דשילם מקני ליה כפילא וקא מיפלגי בדיוקא דמתניתין דתנן [ו]המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי הוא משלם למי שהפקדון אצלו נשבע ולא רצה לשלם ונמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי הוא משלם לבעל הפקדון אביי דייק מרישא רבא דייק מסיפא אביי דייק מרישא דקתני שילם ולא רצה לישבע טעמא דלא רצה לישבע הא

ובאו עדים. דכשנשבע היתה אצלו לחייב כפל והדר הודה איהו אבתרייתא: **מאי.** מיחייב חומש אהך שבועה בתרייתא או לא: **והא איחייב ליה כפילא.** עליה דהאי ממון: **או דלמא שבועה המחייבתו כפל פוטרתו מן החומש.** כגון אי הוה מודה השתא אקמייתא אחר העדאת עדים הוה מיפטר מחומש אבל השתא דאבתרייתא אודי והך שבועה לא חייבתיה כפילא תחייביה חומשא. והכא ליכא למימר יצא ידי בעלים בשבועה ראשונה דכי אמרינן ליה היכא דאתו סהדי אשבועה שניה דאמרינן אשבועת חנם לא מחייבי כפילא אבל היכא דאודי עלה קיימא לן לעיל (דף קו.) השביע עליו חמשה פעמים כו' דלענין חומש ואשם לא שני ליה בין שבועת עצמו לשבועת דיינין ובלבד שיכפור ממון: **אמר לאחד מן השוק.** שאין שומר על שורו: **משביעך אני.** משום הודה מעצמו דסיפא נקט אבל משום כפל בלא שבועה נמי מיחייב: **תרי חומשי או תרי כפילי בחד גברא מאי** הכי גרסינן: **לקרן אחת.** אם כפר וחזר וכפר וה"ה לתרין כפילי: **תבעוהו בעלים לשומר חנם ונשבע.** שנגנבה ונפטר ואח"כ שילם לפנים משורת הדין: **כיון דאטרחיה.** שומר לבעלים עד שהביאוהו לבית דין ונשבע אע"ג דהדר שילם לא מקנו ליה בעלים לשומר כפילא בשעת תשלומים: **שהרי אמרו וכו'.** ויכול היה ליפטר בשבועה: הא

ובאו עדים אקמייתא. תימה דע"כ כשבאו עדים אקמייתא ואומרים באותה שעה ראינוהו ברשותו ונמצא שמכחישין גם שבועה שניה שנשבע שאבד וכשהודה אחר עדים אמאי משלם חומש הא קתני לעיל [ו]בברייתא דהיכן פקדוני כו' הודה מעצמו משלם קרן וחומש משמע דוקא הודה מעצמו אבל אחר עדים לא ויש לומר דלעולם בטענת אבד הודה לאחר עדים נמי משלם חומש כדמשמע בסמוך דקאמר מכדי האי שבועה לא מחייבא ליה כפל תחייביה חומש אלא שמע מינה ממון המחייבו כפל פוטרו מן החומש משמע הא היכא דליכא כפל בהעדאת עדים כמו בטענת אבד דמתחייב חומש בהודה אחר עדים ולעיל לאו דוקא נקט מעצמו אלא הוא הדין אחר עדים ואיידי דתנא בסיפא הודה מעצמו גבי טוען טענת גנב תנא נמי ברישא:

חד [נשבע] והודה וחד [נשבע] ובאו עדים. נראה דוקא נקט מתחילה הודה דאי מתחילה כפר חד ובאו עדים ואח"כ הודה חד הוו עדים קודמין להודאה ומחייבין תרוייהו כפילא דעדים כשבאו להעיד על שניהם העידו אבל כשהודה חד קודם אע"פ שאח"כ באו עדים יש לומר דפטור והכי משמע בכולה הך שמעתא דמודה בקנס ואח"כ באו עדים דפטור:

טען טענת אבד ונשבע והודה וחזר וטען טענת אבד. נראה דל"ג והודה דאם הודה מיד הויא ברשותו להתחייב באונסים מטעם שנשבע לשקר ומה שיחזור ויטעון שוב אבד אין כופר כלום ואפי' אמר לאחר שבועה אבד אלא נראה דלא הודה אלא לאחר שבועה שניה ומיהו תימה מאי קמבעיא ליה לרב פפא הא מתניתין היא דמייתי לעיל (דף קו.) השביע עליו ה' פעמים בין בפני ב"ד בין שלא בפני ב"ד וכפר עליו חייב על כל אחת ואחת:

וחזר וטען טענת גנב ונשבע. תימה היאך השביעוהו בית דין כיון שנפטר בבית דין בשבועה ראשונה ואפילו חזר וטען שלאחר שבועה ראשונה נגנב מ"מ למה השביעוהו והלא משבועה ראשונה שנשבע לשקר חייב באונסים נמצא שלא כפר כלום במה שטען שנגנב אחר שבועה ראשונה ואין לומר שבאו לפני בית דין אחר שלא ידעו שכבר נפטר והשביעוהו וכיון שנשבע על פי בית דין (אע"ג) שלא ידעו מיחייב כפל והא דאמרינן לעיל שכבר יצא בשבועה ראשונה היינו שאותו בית דין עצמו השביעוהו וטעו דאין סברא לחלק כלל ונראה דמיירי דאמר ליה בעל הפקדון שוב לאחר שנמצא שקרן בשבועה ראשונה רצוני שתהא עליו שומר חנם כבתחילה וחזר וטען לאחר שעשיתני שומר חנם נגנב ופוטר עצמו שהרי לא נתחייב באונסין במה שעשאו בפירוש ש"ח אבל תימה דא"כ לא הוי חד ממונא דהשתא הפקידו אצלו פעם שניה ומה לי לקחו בידו ונתן לו ומ"ל שלא לקחו אלא אמר ליה בעודו בידו תהא עליו שומר חנם: **ותרי כפילי.** מחמת שנעשה פסול בשבועה שניה מטעם שנמצא שקרן בראשונה אין לפוטרו משום דחשוד על השבועה מדרבנן הוא דמיפסל כדמוכח בשבועות (דף מה.) דקתני ושכנגדו חשוד על השבועה ומשמע התם דמדרבנן הוא וכיון דמדאורייתא שבועתו שבועה מחייב כפל: **רבא אמר למי שהפקדון אצלו.** וא"ת דהכא סבר רבא דאע"ג דאטרחיה לבי דינא מקני ליה כפילא ובפרק המפקיד (ב"מ דף לה.) גבי ההוא גברא דאפקיד כיפי גבי חבריה קאמר רבא שפיר עבד דלא אהדר ליה הכא אטרחיה לבי דינא התם לא אטרחיה לבי דינא ויש לומר דהתם שאני דאטרחיה לבי דינא ולא פרע ליה מידי אלא רב נחמן אגבייה לאפדנא מיניה אבל הכא אע"ג דאטרחיה לבי דינא ולא קאת שנשבע לו תחילה מכל מקום הרי שילם לו לבסוף ולא אטרח בי דינא הלכך מקני ליה כפילא:

מבעו

עין משפט נר מצוה

קנו א מיי' פ"ד מהל' גניבה הל' ו:
קנז ב מיי' שם הל' ז:
קנח ג ד מיי' שם הל' ה [רב אלפס ב"מ פ"ג דף עג.]:
קנט ה מיי' פ"ח מהל' שאלה ופקדון הל' ד טוש"ע ח"מ סי' רצד וסי' רצה:
קס ו מיי' שם הל' א טוש"ע שם:

◆

מוסף רש"י

אמר לאחד מן השוק כו'. הכא לא גרסינן משביעך אני, דהא בלא שבועה נמי מיחייב כפל שזה גנב ממש הוא והגנב כתיב ישלם שנים בלא שבועה (שבועות מט.). שילם ולא רצה לישבע. שבועת שומרים שלא פשע בה ושלא שלח בה יד, שהיה יכול ליפטר בשבועה זו שהרי אמרו כו' (ב"מ לד.). למי שהפקדון אצלו. דכיון דשילם קנה כל תשלומיה (שם).

מסורת הש"ס

א) לעיל קו. [ע"ש] שבועות מט., ב) לעיל סה:, ג) [בס"א: וחמישיתיו], ד) ב"מ לג., ה) מתניתין היא לקמן מע"ל וכן בשבועות ועיין בספר כ"י, ו) שייך קודם ד"ה טען.

◆

תורה אור השלם

ו. אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשֶּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשִׁתָיו יֹסֵף עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ:
ויקרא ה כד

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דלא משלם חומשא וכפילא אבל בתרי גברי האי נשלם כפילא: (ב) שם היכי דמי כגון שטען: